

**El Ball de Pastorets de la Riera.
Una primera aproximació.**

Pau Plana i Parés.
La Riera de Gaià
2000

Índex.

1.Introducció.	3
2.El Ball de Pastorets.	
2.1.Algunes consideracions generals.	4
3.El Ball de Pastorets de la Riera de Gaià.	
3.1.Introducció.	5
3.2.Estructura.	5
3.3.Els Personatges.	7
3.4.Els Parlaments.	8
3.5.Altres elements del Ball: Indumentària, Dansa i Música.	9
4.Conclusió.	10
5.Transcripció del Document.	11
6.Bibliografia.	27

1.INTRODUCCIÓ.

La Riera és un petit nucli de la comarca del Tarragonès, situat al bell mig d'unes de les zones de Catalunya amb un folklore més ric i viu qüestió d'elements i entremesos, el Camp de Tarragona i el Penedès, una zona que alhora ha articular un model de fer i sentir la festa podríem dir que particular per la seva especificitat i la presència d'aquests elements, la majoria dels quals prenen actualment una important volada i protagonisme. Si bé cal destacar com a màxim exponent de l'actualitat o bé, com a mínim un dels elements que se'ls dona més importància, els castells, no podem deixar de banda altres manifestacions que reviscolen en les nostres contrades com són un seguit de balls (diables, gitanes, panderos, pastorets, bastons, ...) i altres elements festius (gegants, nans, i tot el bestiar festiu), que donen un marcat caràcter autòcton i fan que la festa sigui molt viva.

La Riera de Gaià, que integra els nuclis de Virgili, Ardenya i la Riera, podríem dir que des de fa un temps s'ha afegit a aquesta recuperació del sentit de la festa tradicional, i han estat varis els estudis fets i les recuperacions dutes a terme, sobre tot pel jovent i en alguns casos sense massa suport institucional, però que ha demostrat que amb ganes les coses es poden tirar endavant. Així doncs, amb relatiu poc temps s'han publicat diferents articles sobre la nostra cultura tradicional en diferents sentits¹, i s'ha bastit un seguici festiu que en l'actualitat inclou diversos elements que són: El Ball de Sant Miquel i Diables, el Ball de Nans de la Riera, la Colla Gegantera els Manotes, la que ostenta tres gegants, dos "Manotes" i el Bertan, figura que fa un homenatge al casteller rierenc Josep Bertran ("el Bertan de la Riera), que feu de segon en el quatre de nou sense folre fet a Santa Tecla el 1881. També dins el seguici rierenc trobem el recuperat Ball de Santa Margarida. Aquí també hauríem de parlar del Ball de Santa Creu². En la vessant musical, el Ball de Diables compta amb el seu propi acompanyament, els gegants i nans s'acompanyen del grup de grallers del poble i el Ball de Santa Margarida, amb cobla de tres quartants. Així doncs, podem veure la importància que pren el seguici en una vila on a l'actualitat no s'arriba als 900 habitants.

Tot i això, val a dir que el folklore documentat a casa nostra pel que fa a balls i entremesos no s'acaba aquí, ja que s'han trobat referències d'un Ball de Bastons a Ardenya del 1687 documentat a Tarragona, i de la Riera, s'han trobat notícies del Ball de Valencians, documentat el 1770 a l'Arboç i del Ball de Pastorets, la referència més antiga de la qual la trobem en el document objecte del nostre estudi.. D'aquest darrer en tenim el text trobat per en Jordi Rius en una llibreta vella de Cal Espitxagò, i que ell mateix va transcriure tot i que encara resta inèdit³.

Sobre aquest ball, doncs, centraré el meu petit estudi en el que pretenc fer un primer estudi aproximatiu al document deixant per més endavant i esperant poder fer un estudi més exhaustiu així com esperant com a punt culminant la seva recuperació.

¹ Bibliografia en referència als Balls Parlats de la Riera (Per la cita completa, veieu bibliografia general citada al final del treball.): -Agrupació de Balls Populars de la Riera, -"Ball de Santa Margarida", *Riera dia a dia*, "La recuperació de la nostra cultura popular", *Riera dia a dia*, "Els Balls Parlats: El Ball de Santa Margarida", *Caramella*; -Ball de Diables, "El Ball de Diables al Baix Gaià", *Riera dia a dia*; -Ball de Nans -"Ball de Nans" a la *Riera dia a dia*; -Colla Gegantera "Els Manotes", "El Bertran un gegant per al poble" a la *Riera dia a dia*; -GARRIGA, Enric, "Ball de Santa Margarida (la Riera de Gaià): text, representació, a *Els Balls Parlats a la Catalunya Nova. Teatre Popular Català*., "La resurrecció de Santa Margarida", *Anbara. Agrupació de Balls Populars de Torredembarra*; -RAFÍ, Jaume, *Apunts històrics de la Riera de Gaià*; -RAMON, Ricard, RIUS, Jordi, I SANZ, Pere, "Els Balls Parlats a la Riera de Gaià" *Riera dia a dia*; -RIUS, Jordi, *La Riera, plaça de nou. Crònica castellera d'un petit poble del Baix Gaià*.

²Aquest ball ha pres un caràcter marcadament teatral a la italiana, no sabent si abans de que Salvador Solé el 1909 en ocasió del centenari del vot de poble l'escrivis ja existia o com es feia als principis, ja que ens ha arribat alguna notícia via oral de que es feia a la plaça anant vestits els personatges amb unes vestes negres i fent unes coreografies.

³ Del Ball se n'havien publicat tant sols petits fragments com els versots dels diables al *Dragabales, butlletí informatiu del Ball de Sant Miquel i Diables de la Riera*, n.1, gener 2000, p.4

2.EL BALL DE PASTORETS.

2.1.Algunes Consideracions Generals.

Com havíem començat a dir abans, ens trobem en una zona rica en folklore i en balls. D'aquests un dels més representatius i extensos és el Ball de pastorets, que sembla que es presentaria en escena com una variant del Ball de Bastons, afirmació basada en el fet clar i evident de que l'acció i desenvolupament del ball es basa en picar els diferents pals que duen els balladors.

Pel que fa al seu orígens, diferents folkloristes han anat donant-ne la seva versió i la seva visió particular., reconeixent-li des d'un sentit religiós relacionat amb representacions nadalenques (Aureli Capmany), o restes d'antigues danses rituals pastorívols de l'època precedent a l'agricultura (Violant i Simorra) o de religions desaparegudes i ignorades i en tot cas d'origen remot (Joan Amades). D'aquest origen ritual també en parla Jofre Vilà⁴.

El que ens queda clar a resultes de la documentació i de les notícies que ens han arribat és l'extensió a molts indrets i a diferents cultures d'aquesta dansa.

Pel que fa al document que és objecte del nostre estudi, cal dir que va ser trobat per en Jordi Rius en una llibreta manuscrita de Cal Espitxagó, una casa de la Riera. El document, com podem veure tot seguit apart del propi text del Ball, ens aporta altres informacions valuoses com els noms de les persones que ho varen fer el 1859, i també importants referències al context rierenc. Per tot això i més, passem doncs a veure aquesta primera aproximació que n'hem fet.

---

⁴ Les cites les he extret del llibre MIRALLES, Eloi, *-El Ball de Pastorets: Bucòlica tendresa a redós de la festa.* Quaderns de la Festa Major, Tarragona, Santa tecla 1994. P.5-6

3.EL BALL DE PASTORETS DE LA RIERA DE GAIÀ.

3.1.Introducció.

Entrem ja en matèria i passem a veure el Ball de Pastorets de la Riera, un ball documentat el 1859 i que si bé en tenim tot el text, un text ric en certs moments i com veurem en referències particulars al poble, no conservem o no tenim notícia, d'altra banda d'altres elements importants o millor dit bàsics per al seu desenvolupament com són la dansa (música i coreografia), i indumentària. Tot i això, i en aquest treball que ja he subtitulat "una primera aproximació", intentaré donar unes pautes generals com ja han fet també altres estudiosos al parlar d'aquests balls i mancar-los algunes notícies concretes⁵.

Per aquesta introducció a l'estudi he estructurat el treball de la següent manera. Primer hi podem trobar un apartat que he anomenat estructura en el qual hi desglosso el ball, amb les diferents intervencions i les diferents anotacions per a l'execució. A continuació, parlaré dels personatges, acte seguit dels parlaments, i per acabar dels elements del ball que com ja he dit queden més penjat com són la indumentària, la dansa i la música.

3.2.Estructura.

Per veure l'estructura del ball, res millor que desglossar-lo en els diferents apartats i intervencions. En aquesta taula que presento a continuació hi podem veure l'evolució del Ball desglossada. Hi he inclòs tant la part textual del Ball, com el que serien indicacions de l'acció teatral, les que he ressaltat sobre fons gris.

-Passada. Surt el Majoral al mig del ball i comença	
-Majoral.	-Salutació als pastors.Dicta algunes normes als pastors, en renya a algun i els promet recompenses als qui es portin bé.
-Primer parlament del pastor 1.	-El pastor diu que ha emblanquinat el corral i que l'ha d'enrajolar. Diu que no s'hi acosten llops i que té les ovelles molt grans i maques.
-Resposta al pastor 1 ⁶ .	-Li diu que si fa poc temps que és pastor perquè on s'és vist això d'emblanquinar un corral. Li diu que no és bon senyal.
-Primer parlament del pastor 2.	-Fa trenta anys que és pastor, no ha tingut mai cap desgràcia fins fa poc que una ovella se li va escapar, però ja l'ha recuperat i està a casa sana i estalvi.
-Resposta al pastor 2.	-Diu que si pastura bé el premiarà amb uns esclops i un vestit de pell.
-Primer parlament del pastor 3.	-Diu que li han vingut a comprar el bestiar i que no li ha volgut fer el tracte fins que ell so sabés. Diu que si els hi ven es repartiran els guanys i que així podrà anar a comprar.
-Resposta al pastor 3.	-Li diu que el senyor vagi a parlar amb ell.
-Primer parlament del pastor 4.	-Es queixa del lloc on té el corral i diu que no hi vol anar a tancar les bèsties, ja que no tenen aigua i el bestiar està molt sec.
-Resposta al pastor 4.	-Li respon a nom de Bartomeu, i li diu que li farà un corral ben gran al terme de Tamarit
-Primer parlament del pastor 5.	-Demana llicència per anar a la fira de Prades on s'hi ven molt de bestiar. Amb lo que guanyés en compraria formatge, un sarró, llangonissa. També parla de tocar "lu fluviol"
-Resposta al pastor 5.	(-La resposta és bastant intel·ligible).
-Primer parlament del pastor 6.	-Diu que li han sortit uns llops que després de tres dies de lluita li han destrossat el ramat i se li han menjat el cabrit. Diu que la pastora està mig morta al corral.
-Resposta al pastor 6.	-Diu que si és veritat que ja l'haurien feta bona de perdre la pastora.
-Primer parlament del pastor 7.	-Diu que va fer una tempesta amb pedregada i que un llamp va caure a la teulada i van morir trenta quatre ovelles que eren sota. Encara varen intentar vendre la carn. El pastor diu que ell no en te culpa.

⁵ Veieu per exemple BARGALLÒ, Josep i GRAS, Rosalia, *-La Festa Major de Torredembarra a la segona meitat del segle XIX*, Centre d'Estudis Sinibald de Mas (monografies 3), Torredembarra, 1988 i MIRALLES, Eloi, *-Ob.Cit.*

⁶ En aquesta i les altres respon el majoral a qui van dirigides les preguntes.

-Resposta al pastor 7.	-Li diu que no estigui espantat ni trist que no el deixarà.
-Primer parlament del pastor 8.	-Diu que li donà cent ovelles i que ja en té més de dos-centes. Li diu que voldria que li omplissin el sarró.
-Resposta al pastor 8.	-Li respon a nom de Joanet. Li diu que està molt content i que si segueix així no li faltará bona paga.
-Surt la paste (pastora) i diu el parlament davant del majoral.	
-Primer parlament de la pastora	-Li diu que no sap com els aguanta tant, que quan els venen amb tantes "cheringues" ella els faria fora, ja que el que busquen és que els donin vi. Parla d'un aplec a Mas de Benet, on tocant les castanyoles cantarem quatre versets. Als pastors els demana que tinguin més enteniment i que creguin al majoral.
-Resposta	-Li diu que és una dona ditxosa i que l'acompanya a l'ermita a cantar quatre versos a Santa Margarida.
-Toquen passada i el majoral passa pel mig del ball i es queda amb la pastora i l'ovella i tots dos canten les "Létrilles", i quan han acabat, el majoral torna a lloc, toquen passada i comença el primer pastor amb el segon parlament.	
-“Létrilles”	-Cançó pregària de temàtica pastoril.
-Segon parlament del pastor 1	-Es queixa de que fa quatre o cinc dies que té febres, fet que li impedeix guanyar uns quartos. Diu que li han pres tots els quartos amb els remeis. Li acaba demanant per comprar diverses coses com uns esclops i un bot de vi.
-Resposta al pastor 1	-Diu que sempre es queixa de que està malalt. També l'adverteix que no faci cas als bruixots que no saben curar res.
-Segon parlament del pastor 2	-Diu que a la nit hi ha hagut un gran temporal caient unes grans pedres que han tocat les cabres. Diu que li han desaparegut tres moltons i quatre cabres i que s'ha assabentat de que els les han robades.
-Resposta al pastor 2	-Diu que deixi els lladres per a ells que si els troba ja sabran el que es bo.
-Segon parlament del pastor 3	-Li diu que no vol guardar més cabres que són unes bèsties que sempre estan barallant. Diu que si no li vol donar un altre ramat es posará de sabater.
-Resposta al pastor 3	-Diu que val més que es mortifiqui cuidant les cabres i que si se li barallen les mati a garrotades.
-Segon parlament del pastor 4	-Es queixa del lloc del corral, a la muntanya, sense herba, on hi fa molta calor i diu que el bestiar que té està mig mort. També li diu que no vol ser més pastor si no li dona un altre ramat
-Resposta al pastor 4	-Se li torna a referir amb el nom de Bartumeu. Diu que pateixi així guanyarà el cel. Diu que deixi passar la calor i que després li farà un corral millor.
-Segon parlament del pastor 5	-Diu que a la nit una gran tempestat l'ha deixat sense corral. Diu que fins dins el corral els moltons saltaven a l'aire i que se li ha enrunat el corral. Diu que n'hi doni un altre per que no quedi el bestiar al carrer.
-Resposta al pastor 5	-Diu que si no ho veu no ho creu. Diu que s'informarà i que si és veritat no hi haurà cap problema, però que si és mentida ja es pot preparar.
-Segon parlament del pastor 6	-El pastor comenta que té una cabra que era bòrnia i que ara, amés, s'ha tornat boja. Diu que un dia la va haver d'ataconar perquè se li escapava i que ara està al corral sense poder moure. Li demana que li doni algun remei sinó es morirà de gana o en tot cas que li doni llicència per acabar-lo de matar.
-Resposta al pastor 6	-Li diu que tots es venen a queixar quan ja han fet el mal. Li diu que s'envagi que ja és un home vell i que no ha de fer criaturades.
-Segon parlament del pastor 7	-Diu que li van vindre a comprar bestiar. Ell els va fiar, però ara no el volen pagar.
-Resposta al pastor 7	-Li diu que és un ruc per deixar-se enganyar i que aniran junt a veure aquests senyors.
-Segon parlament del pastor 8	-Un pastor que primer li van fer guardar virets i ara gallines. Diu que no ho vol fer que això és cosa de dones. Diu que més s'estimaria ovelles.
-Resposta al pastor 8	-Diu que sempre busca soroll i que si no es porta bé el farà fora.
-Segon parlament de la pastora i	-Parlament molt interessant per la descripció de la muntanya coneguda com el Castellot. És molt recomanable llegir-lo a l'apèndix per copsar la riquesa informativa que ens aporta.
fi del ball.	
-Resposta.	-Canta lloances a la pastora que diu que té el ramat molt ben cuidat.
-Diable 1 (brincajam = brincant)	-Tant el versot d'aquest diable com el següent també es recomanable llegir-los sencers a l'apèndix.

	En aquest hi ha una petita descripció de l'infern.
-Diable 2 (cridan)	-Petit versot de temàtica local. També és el diable que fa la capta.
-Comiat del Ball	
-Quan s'ha acabat surt el majoral i fa un darrer parlament.	-Diu que el ball ja es acabat, que es doni gràcies a Deu per a que doni salut i glòria eterna.

3.3.Els Personatges.

Els personatges que formen el Ball són vuit, quatre parelles de pastors, la pastora, el majoral i els sempre importants diables. Tot i això, trobem altres formacions com a Sitges, amb el Ball format pel Majoral, el Rabadà i set pastors (segons Violant i Simorra, sis dansaires), a Vilafranca amb la presència del Capità, Majoral, rabadà i cinc pastorets, o el d'Igualada, on hi prenen part onze personatges: El Rabadà, el Majoral, la Filosa i vuit pastors. A Tarragona trobem el Majoral, la Pastora, dos Rabadans, dos pastors i dos diables⁷. Dels personatges, podríem destacar el fet de que per dues vegades, en els dos parlaments, al pastor 4 se'l personalitza i se li dona el no de Bartomeu, i al primer del pastor 8 li respon a nom de Joanet. El que no queda clar per exemple en relació al que recull Insenser⁸ és que els pastorets diguin el seu parlament després de fer una passada. En el nostre cas, sols hi veiem 2 passades marcades sobre el paper. Davant d'aquest fet, tampoc no podem negar tàcitament que é fes, però si que com a mínim podem dir que en el document on hi ha d'altres indicacions per a l'execució del ball, d'aquestes passades entre els parlaments dels pastorets no s'en parla.

En vital relació amb els personatges, el document ens aporta una importantíssima documentació sobre la gent que feu el ball el 1859, i encara més, quin personatge feien. Aquests noms que reproduïxo acte seguit sembla que correspondrien a gent de la Riera, tot i que encara no ho podem confirmar ja que he pogut realitzar un treball de localització a l'arxiu. Tot i això, ho podem sospitar amb fonaments, ja que els cognoms es perpetuen al poble, i actualment encara hi ha gent que els porta.

Els noms són els següents:

Pastors.	
Juan Recazens	Juan Sulé
Pere Marecade	Jusepe Farre
Carlus Nevarru	Anton Rius
Pere Masdeu	Yzidro Llogostera
Majoral.	Pastora.
Juan Baldrich	Juan Sordé
Diables	
Miquel Guardis.	Josep Olivé.

Veient els noms, ens podem adonar d'un fet prou característic del teatre popular d'una certa època, que és que els personatges femenins eren fets per homes. Aquest fet, també el trobem referenciat per exemple en el Ball de Santa Margarida, ball del que reproduïxo els noms dels participants del ball el 20 de juliol de 1860 podent observar la coincidència d'alguns cognoms i d'alguns noms.

Angel (1)	Selbedo Espina	Angel (2)	Anton Recasens
Dide	Blay Sordé	Sante	Josep Llorens
Olivrio	Pau Sordé	Lu pare	Pere Vives
Vasall (1)	Ambros Virgili	Vasall (2)	Anton Sadó
Verdugu (1) ...	Jaume Torrèbedell	Verdugu (2) ...	Juan Sordé
Verdugu (3) ...	Jusep Mercadé	Verdugu (4) ...	Anton Mercadé
Verdugu (5) ...	Juan Ruvire	Verdugu (6)	Juan Baldrich
Diable (1)	Pera Vives	Diable (2)	Jusep Olivé

⁷ ESCOLA DE GRALLERS DE SITGES, *-Quadern n.3. Cercolets, pastorets i altres...*, sitges, Festa Major 1982.P.93 (Sitges), 112 (Vilanova), 116 (Igualada.). Per Tarragona MIRALLES, Eloi, *-Ob.Cit.*, p. 24-25

⁸ P29

3.4.Els Parlaments.

Els parlaments esdevenen un dels eixos centrals de l'escenificació del ball, ja que són la representació dels diàlegs entre el majoral i els pastors amb la intervenció final, a cada tirada de parlaments per part del pastorets, de la pastora.

La temàtica dels parlaments que trobem en el ball són en gran majoria reflex de problemàtiques, de la vida del pastor com la cura dels corrals, la seva localització, la cura del bestiar donant-se un ampli ventall temàtic en relació amb aquest camp, ja que es parla des de les cures que se'ls ha de tenir, fins a la seva venda i el negoci que se'n pot fer. Com a norma general, els pastors no queden massa ben parats, arribant-los a dir la pastora que sols van a veure el Majoral perquè els doni vi.

En general, els parlaments serien d'àmbit molt ampli. Tot i això, trobem algunes particularitzacions com ara que se'ns anomenen molts llocs on estan els pastors, llocs que van de la Mussara o les muntanyes de Prades, fins a l'Arboç, emmarcant-nos un ampli espai geogràfic. Però se'ns dubte si hem de ressaltar algun personatge per la seva aportació, si més no descriptiva d'alguns elements del nostre poble, aquesta és la pastora, que en els seus parlaments ens localitza molts punts importants del nostre terme, alhora que ens descriu alguns elements dels termes que hi toquen. Cal ressaltar, sobre tot el segon parlament, que ens ofereix una visió perfecta, una descripció exacta del que es veu des del Castellot, un petit turó situat a l'entrada del poble. Així doncs, veiem com ens parla del riu, del castell, de l'ermita, destruïda a la guerra del francès i actualment perduda o no localitzada amb certesa, la font de Santa Margarida. També ens parla del Mas de Benet. Sobre aquest mas ja n'havia parlat en el primer parlament dient que anaven allà a cantar tocant castanyoles. Per acabar ens parla de l'ermita de Sant Antoni d'Altafulla, que també es veu des del cim de la muntanya. És doncs, se'ns dubte un dels fragments més interessants del ball per lo testimonial.

3.5.Altres elements del Ball: Indumentària, Dansa i Música.

Com hem pogut anar veient, el document ens aporta una sèrie d'informacions sobre l'execució, algunes disposicions dels personatges, etc., però ens són de difícil precisió altres àmbits com la Indumentària, la Dansa i la Música. Tot i això, si que podríem fer unes breus consideracions generals, ja que aquests elements sembla tampoc solien variar massa d'un ball a l'altre.

Pel que fa a la indumentària, no ens n'ha quedat cap tipus de documentació, fet que ens obliga a mirar altres balls del rodal del poble i alguns folkloristes i estudiosos i veure'n les característiques principals en les quals, ens adonaríem que hi ha força coincidència. Per fer doncs una descripció hauríem de tornar a fer referència a folkloristes com Insenser que ens descriuen els vestits: "... pel que toca a les calces, camalls i espartenyas van igual que els cercolets⁹. Porten armilla de pell i corbata amb nus que aguanta la seva faixa vermella: al cap barret de palla amb flocs blancs i cinta vermella; van proveïts de sarró i carbassetes, porten a la mà bassetja i a l'altra el garrot"¹⁰.

En el tema de la coreografia i la música, tenim el mateix problema que en la indumentària i ens hem de tornar a referir a gent com Insenser. "En la passada se serveixen de la típica i vulgaritzada del pastoret, i en llurs exercicis, que són molt senzills, i amb auxili del garrot, s'hi afegeix la frase musical (...) repetint-

⁹ "La indumentària dels Cercolets consisteix en calces blanques, amb vió vermell; camalls vermells amb cascabels, i espartenyas de vetes, amb una banda de blanques i altra de vermelles; faldilleta blanca amb dos galons vermells, curta d'un pam i mig; cos de camisa blanca, planxada, i mocador passat per l'espatlla en diagonal, quines puntes amaga la faixa, blava o vermella segons pertanyi a la secció de la dreta o a la de l'esquerra; al cap mocador de pita a al valenciana..." INSENSER, Antoni, *-El Penedès, Balls, Danses i Comparses*. Quaderns d'Aportació Cultural, Ajuntament de Vilafranca, Festa Major, 1982, p.30

¹⁰INSENSER, Antoni, *Ob.Cit.*,P.30

se infinitat de voltes fins que s'hi alterna el respectiu parlament"¹¹. Insenser també ens parla de jocs primitius "tal i com correspon a aquesta dansa", i tot seguit ens els descriu dient-nos que "de bell antuvi posats equidistants, en dues fileres, van marcant el ritme picant a terra amb llurs garrots torts i groposos. Tot seguit s'estiren formant una cadena, agafant-se l'un a l'altre al garrot del company, tot serpentejant la corredissa del majoral o cap de colla, qua aquest, de prompte, ficant-se per sota el braç del que segueix, obliga a caragolar tota la colla. En un altre exercici resulten entrecreuats els 8 garrots en l'eix dels quals hi puja el rabadà, que ja s'ha triat que sigui el més petit¹², o des de dalt, va sostenint els diàlegs del seu repertori amb el company corresponent"¹³.

No sabem tampoc amb quin instrument s'acompanyaria. Fins al moment no hem trobat referències de flabiolaire a la Riera, o sigui que hem de suposar que venia de fora o es tocava amb instruments que si s'han trobat documentats com diatònics o violins.

---

¹¹ INSENSER, Antoni, *Ob.Cit.*, P.30. Podem trobar la melodia del Ball de Pastorets en diferents publicacions, però en la publicació de l' ESCOLA DE GRALLERS DE SITGES, -*Ob.Cit.* p.87-118, hi podem trobar, apart d'un interessant estudi sobre diferents balls de pastorets de diferents llocs dels Països Catalans, una col·lecció de fins a 8 peces de diferents llocs, així com també dos esquemes coreogràfics.

¹² En el nostre ball no se'n parla.

¹³ INSENSER, Antoni, *Ob.Cit.*, P. 30. Veure també MIRALLES, Eloi, -*Ob.Cit.*p.29-30

4.CONCLUSIÓ.

Arribem ja al finalitzant d'aquest petit estudi, en el que he fet una primera aproximació al Ball de Pastorets de la Riera des de diferents punts de vista, un estudi que m'ha servit per posar el ball en context i fer un primer esquema de com podria ser un treball més aprofundit sobre el tema, un estudi que ara s'hauria de completar amb més treball de camp i d'arxiu per anar descobrint més coses, alhora que també es podrien fer un estudi filològic per analitzar la llengua, les expressions i els termes que surten en el text.

Cal doncs seguir treballant per a treure noves notícies a la llum sobre el nostre ball, i per arribar, en la mesura del possible a recuperar-lo i tornar-lo a fer reviure.

5. TRANSCRIPCIÓ DEL DOCUMENT

Ball de Pastorets La Riera de Gaià¹⁴

Quan se cumense lu vall tocan pasade y sur lo Majoral tot pasetjane pel mitch del vall y diu

Pastos y Ravadas.
Mol ha legre havui mafeu
Al veros a qui plagats
En este ha pozeto meu.
Mes jo ab tota prudensia
Se vaich ha parla venclá
Y cuidado que ningu
Se atreveixi ha replicá.
Par que tot lo ques vuldi
Sera be per profit vostre
De arwequins y garrofes
Los cabrits no mengin broste.
Si aneu per lo gayá
vigileu tambe las cabras
Per que son mal atrevidas
Que no dixerian cañas.
Laltre dia al demati
Me van fé une gran instansia
Que al gun pasto va fer mal
Al terme de la musara.
Ara hno dire quies
Per no diu devan dels altres
Paro si y tornava mes
Li pendre la carabasa.
Y si axó no ya basta
Lo des patxare de caza.
Paro sius aporteu bé
Que ningu trovi que dí
Si percoreu fer bondot
Nos que xereu mai demi.
Nos faltaran carabasas
Ven grans y plenas de vi
De quell bó del priolat
Par que podeu ven dormi.
Y tam be alguna vegada
Ven conten questigi jo
Dire ha la mia pastora
Que us umpli be lo serró.
De algunas llengonisas
Y trosos de pa ven blanch
Y anan per las Montañas
Remogareu den quan en quan.
A profiteu ve la voras
Y las basas llimpieu
Pa quels remats no pateixin
Fam ni set per los corrals.

Prime perlamen del 1 Pastó

Señóramo Majoral

---

¹⁴ Transcripció del document original feta per en Jordi Rius.

Yas hora ques podem parlár
Per que fá mes de tres mesos
Qe no u estat al meu coral.
Dons espero que vindreu
Yn quedareu en prendat
Del apovento que yo dormu
Yl coral tan ben puzat.
Fa coze de tres semánas
Qel vaig fer enblanquinar
Per que no sicrien chinchas
Ni tan poc escarabats.
No faltan sino rejolas
Pera fel enrrajolár
Para replága la llane
Quan lus ajin de chullár.
No siacoste cap llop
Ni tampoc cap mala bestie
per que allí tine 2 mustins
que a legu lus embestexen.
Las ovelles que yó guardu
Son tan grasas y lluentes
Per que no menjan canotes
Ni tampoc erves dolentes
Are beyeu vos mateix
Sis vá bé vostru negosí
En poch temps ques tich en vos
De llana feu gran dipozit.

Resposte (1)

Yo notsé lonom encara
se sembla que ets mol curios
pero temu no la fasis
En poch tems de ser pastó.
Axó de gastá los dines
pere en blanquinál curral
Si vols quet parli benclá
No es gaire bonseñal.

La parla 1 Del 2 pastó

Es ben sert que mel fareu
Nos tramo sin despatxeu
Man donat une nutisie
Qe tots los pastos mudeu.
Fa trentañs que soch pastó
Cazi soch dels mes entigs
Me semble que sera bastan
Lo que say dat de profit.
Noy tigtut may cap desgrasie
De fer belbé cap biret
Pero simb algun fa mal
No temeré tirarli dret.
Laltre die me vá escapa
La cabre gerche y gerrude
Am bun pobre erbaquinet
No va dexá brots ni fullas.
Yo que agarro la besetje
Y li plantu basetjade

La vay tan ben ensartá
Qe li vay tracá la cama
Pero promte y vaig corre
A ferli una bone estopada
Ben carregade de pege
y luego báse curade.

Resposta 2

Sobretot pasto pistoles
Guar deu bé vostrus enñells
Qe yos cumprere uns esclóps
Ys fare un bestid de pells.

Prime parlamen el 3 Pastó

Une Notisie se portu
Y crech que se agradará
ha vingut un gran señó
Per cumfram lu vestía.
No li á vulgut fé lu tracte
Fins que vos u sepigeu
Y vuldrie quem digesu
Fins á quan feré lupreu.
Sidecas mels compre tots
haste lascalle il marrá
Veure si ames del preu
Algune cosa me pot cadá.
La gánansie que farem
Sela partirem yo y vós
Despres á nirá á cumprá
Ala fire de larbós.
Per qué també me vull cumprá
Unes calses y un barret
Y un gambéto ben dóble
Per quen guardi bé lu fret
Alas muntáñes de prades
tot suvin y cau la néu
Pare xó may en pensat
De fém un jech de burell.

Resposte 3

Qui es a queix gran señó
Qel remat te vol comprá
Ses lo vení a tractá en mi
que de tú non puch fiá.
Si tas de cumpra un gámbeto
Tot se pot en reoná
Que de calses y barret
Parare pots ben pasas.

1 Parlament del 4 Pestó

Ya' es lóre majóral
Qe yos vingi avizitar
Pero la culpa no es mie
Si tan detems ay terdat.
Per que vos prou usaveu

Quan hi há de caminá
Del meu corral fins aquí
Y la pujade de aquí allá.
Pera ixó hé vingut ára
Perques vull parlá benclá
Que alla en quell corral tan alt
Yo no hi vull aná á tancá.
Alli no hi há sinó rócas
Malerve pel bestíá
Nis trobe une gote daigue
Per póderlo ha beuré.
Ló bestíá está molt flach
Y nos coze que sestrañi
Yó en cára la po quetinch
Que no agafi algune roñe.
Y aixis yá su dich cla
Nó vull ser mes burinot
O deu me tot ló ques meu
O vus queu me un altre lloch.

Resposte 4

No tanfadis bartómeu
Pare xó nom de reñir
Yat faré un corral ben gran
Al terme de tamerit

Quint Parlamen del 5 Pastó

Llensie vinch á buscá
Señóamo Majóral
Per veure simela dereu
Pel que ara es bull demaná.
Ara ve fire de prádes
Que si ven molt de bestíá
hi purtere un rémát de cabres
Si mi voleu de xi aná.
Tam bé tinch qurente ovelles
Y sinquante dos multons
Si tot hó pódie bendre
Prou ferie denerons.
Comprarie algun fromage
Y tam bé un serro nou
Trente pams de llangónise
Y cincunte parells dous
Tot ficat dins el serró
Y tucan lu fluviol
Anirem mol tísim bé
Pel terme de lauviol.
La pastore puterá
Quatre botélles de vi
De aquell bó de grate llop
Qe sap fé parlà en lletí.
Las cabres sen tornerán
Saltarán tabé los cabrits
Y állá de sote de un abre
Farem petá bons chorichs

Resposte 5

Qin segárrés que deus ese

Y gur man com altre coze
Algun día te menjerás
Lus testus dune casole.

6 Parlament del 6 Pasto

Señor amo majoral
Aqui vinch tot llestimos
A la torre de mufferri
Han surtit set ó 8 llops.
Lu rabadá a cops de bassejes
Y yó ha cops de garrots
Am tingut la gran paleye
Tres dies pare quell bosch.
Los llops cap alarrémato
Mos an vingut a rendir
Man destrosat lo remat
Y sem an menjat los cabrits.
Y an batxs perdre lo sérró
Batch trancá la carabása
Nom menjat niam begut
Si nó llet de algune cabre:
Encara lo que mes sento
Y ha xó es lu que fá tal
Que tinc la pastore espantada
Y mitch morte al córral.

Resposte 6

Si tot áxó es beritat
Yat dich que lam féte bone
Despres de tante mazege
qe par désis la pastore.

7 Parlament del 7 pastor

Diyeume vos majoral
Si potsé mes gran desgrasie
Lu cas que me suchsuint
Al curral de la juanase.
Ayi capa allal tardet
Se bá moure grantrunáde
Que bam ave de fugi
Del corral atot escape.
Luego que bam se fore del corral
Ba fé la gran pedregade
Que yen las pedres tan groses
Quen senblaven carábáses.
Al mitch de la tempestat
Me cau un llam a la taulade
Com lus birets eren sote
Men bámátá trente quatre.
Yó tot trist y espantat
Lo remat esfereit
Lo rebedá cridan la jen
Am pasat tote la nit.
Tan promte se ne fet die
Luego am fet corre la veu
Per beure si fariem corre

La carn en quansebol preu.
Avere vós considerat
Ves que tot uenteneu
Per que yó noy tich cap culpe
No tich pó quem despacheu.

Resposte 7

No tingis pó másiá
Pere xó nos tigus trist
Pren caldó y notespantis
que not caxeras de mi.

Parlamen del 8 Pastó

Aquim prezento nostrámo
Per ser vos lo majóral
A darvos la bone nobe
Del quem pase al meu corrál.
Aldie quém báu llugá
Mentre gareu sent ovelles
Y ares faix ásabé
Que yan tich mes de dos sentes.
Mireu si estat bastante
La gánansie que hi fet jó
Mes ára lu que vuldrie
Que menpligésiu bé lu serró.
Per are pasarem la nit
fins demá per fé jórnađe
Per que ara notich tems
Pera ha ribá a la mie caze.
Mestestan aqueste nit
Parlarem de la soldáde
Per que are há caygut laiñ
Y es peru la bóne page.

Resposte 8

Amich pasto juanét
Mol megrade la ganansie
Si tu bas continuan
Not faltará bone paga.

**Sur la paste pel mitch del ball
y diu lu parlamen deban del majoral
Prime parlen de la pastora**

Deu vos garde majoral
Questeu mól á cálorat
Tems há que vos escoltave
Com vos umplian lu cap.
Entre mitx de xus plages
De susegu non tindreu
Val gem quen teniu pasiensie
Nose com lus a gunteu.
Nols gasteu tantes raons
Non tigeu tanta mazege
Quan vos venen ab cheringes
Des patxelus ala fresca.

Tots son 4 fanfarrons
Que tenen mol poch mají
Lo que buscan quels doneu
Bones butelles de vi.
Pero axó esta mol mal fet
De xeos de borràcheres
Pare ser bons cristians
Am de se lebrar las festes.
A vuy es aquell gran die
De nos tre festivitad
Es mol just quel empleyem
fen obres de pietat.
Si voleu veníremí
Dret alla mas de benet
Tot tocan les casteñóles
Cantarem 4 versets.
Y vosaltres pastorets
tingeu mes en ténimen
Creyeu vostre majoral
No sigeu in pertinens
No vejeu ques un bónóme
Que tots vos estime tan
Percóreu acóntentarlo
Antes nos caygi malal.

Resposte de la pastore

Afortunade pastore
Sou la dona mes ditxose
Entre mitx de quexus plages
No puch fer cap obre bóne
Peró vamos ya vindré
Anirem allá alarmite
Canterem 4 versets
A lá virgen margarite.

**Quan la pastore a dit lu parlament
tocan pasade yl majoral pase pel mitch
del ball ys quede en la péstore y la uvelle
y tots dos cantan las lletrilles y cuan an
acabat lo majoral sen en tor ne a sun puesto
tocan pasade y cumense lu prime pasto y diu
lo segon parlámen .**

LLETRILLES

Pastores mios
Y sega legos
Benit guntemos
Nuestros acentos.
Bendite Virgen
Reyne del sielo
A ti dirigo
Mi pensámiento.
Mis cabritillos
y mis corderos
Pa cet tranquilos
Pore' este suelo.
Bebet sigustá

De abrebedero
Las aguas pures
Del a riuelo.
De mi sampoñe
Coret aleco
Pare centaros
Amis deseos.
Entanto marxo
Con todo empeño
A la capille
De san embiento.
Con nuestra virgen
Del buen consego
Tendremos guntos
Dulsos requiebros.
Sino marchaós
Con paso lento
Tras el gánádo
De buestro dueño.
Yá nos vere mos
Juntos al cielo
En las delisies
Del dios etierno.

2 Parlamen de 1 Pasto

Deu vos Ajut majoral
Me alegro de veros trobat
Per que fá quatre ó sinch dia
Ques tich mitx desetinat.
He tingut nou mezus fébres
Sens que res pugues quañar
Si tenie quatre cuartos
Tots mels an fet esquitxar.
En tan llarga temporade
Lo que hay gastat no te fi
Quatre bruxots y barbes
Se m'han begut tot lo vi.
Llejin quatre embusteries
Me han fet mil y mil remeis
Man carregat de pegats
Y m'han chuchat los diners.
Encare axó nom doldrie
Peró lo ques mes fatal
Qe m'han arrenecat la pell
Y m'han deixat en lu mal.
Trist de mi com ho feré
Hay quedat del tot plumat
Me tinch de cumpra uns esclóps
Y no tinch un chavo trancat.
Per lo tan jó vos demanu
Que tingeu de mi pietat;
Si vos nom doneu socórro
Me tinch de murir de fam.
Vos sou home podrós
Quem podeu afávóri
També me fareu gran favor
Sim me ompliu lo bot de vi.

Resposta 1

Ets un pláge de parróquia
Sempre dius questas malal
Yo tinch pó que axó ofalvi
Que chórres mase it fá mal.
Des engañet de bruxots
Creume ami non crégis cap
Que tots son uns fars y drópus
Y de mal non curan cap.

2 Parlamen del 2 Pastó

Señór amo Majóral
Aqui ving mitch aturdit
A reféirvos un cas
Que me ha pasat este nit
A las tres de matinade
Ques té hora acostumade
He sortid á pesturá
Dret allá á la rebasade
Cuan estave pel cami
Se ha mogut tan gran trunade
Ab un ven de aqui l'mestral
Que sen' portave las cabres
A las hores espantat
Veyent aquell temporal
Luego, he de terminat
Den tornámen al corral
Al mitch de la tempestat
Ha fet la gran pedrégáde
Las pedres eren tan groses
Que sembláven carabases
De manere quels crestons
Y també totas las cabres
Los ha mitch antomonit
Yls á fet caure las báñas
Peró lo ques mes sensible
Que arribant á la pozáde
He trobat que mi faltavan
Tres multons y quatre cabras
Luego he determinat
Surtir al instan de caze
Para recorre y dá veus
Per tota aquella cumarca
Pero res ay encontrat
Solamen cuatro canallas
Dien que ls' havien pres
Los pastos de roca llaure
Per lo tant nos descuideu
Ara ques fresca la llaga
Feu luego las diligensies
Ans nos tigi congranade.

Resposte 2

Dexels á está paremí
Tu no mogis al gasara
Que sils puch apullágá

Nols faltará seragáta
Tu ara lo que as de fé
Pren sopas ab llet de cabre
Per qué siqueyes malal
Serie pitjor desgrásia.

2 Parlamen del 3 Pastó

Vaja señor Majoral
Sembla que axo dura mase
Ya os vay di no fa mol tems
Que no vull guardá mes cabras
Son une mene de besties
Que sempre astan burnajan
Se barallan á trancal' cap
Laltre dia al dematí
Ques vá moure aquell gran vent
Las dugas mes juvanótas
Sem van estuval' servell
Luego hi van corra altres dugas
Ab unas grans caparradas
Que hasta van árrivá
A ferse caura las bañas
Luego que yo hi vaij corra
Per des partir las barallas
Se van jirá contra a mi
Que de poch me fan las bastas
Ara vos feu com bulgeu
De cabras yo non vull mes;
Si non me deu altre remat
Me pozaré á sabaté.

Resposte 3

A poch mají poch mají
A sabaté t' vols puzá
Fan une pudó de pege
Que nos podan á guntá
Mesteval quet murtifiquis
An cuidar bé de las cabras
Si cas veus que sebarallan
Matalas ha gárrutádas.

2 Parlamen del 4 Pastó

Vos demanu Majoral
Que escolteu apatensió
Y quan yó meure esplicat
Medireu si tinch ráo
Lo meu corral es mol llúñ
Yá oseveu milló que yó
Está boltat de montaña
Que y fá molte de caló
Alli nó yá un erve verde
Tot son montañas y rócas
Lo vestiá lo tinch mitch mor
Puix esta tot plé de róña
En menus de quiñze dias
Sem han mor trente crestons

Sis o set cabras malaltas
Sense los altras moltos
De tans remeis quels ay fét
Non sé cap mes pare fé
Ay fet mes pagats de pege
Que no gasta un sabaté
Los ay fregat lo clatell
Ab sofre vullit amb vi
Los rento de cap á cua
Cade dia al demati
Mes ab tot áqueix trevall
Res ay pogut millorar
Las cabras metenen róña
Y los multos ascálabrats
Per lotan vos ditch benclá
Que yas tich de terminat
Yo no vul sé mes pastó
Si nom deu altre remat.

Resposte 4

Batomeu no te calorís
Sufreix pare mor de deu
Preno tot ampásiensie
Que haxi guañaras lusel
Parare no me a tormentís
De xem pasá los cálos
Despres yá fere la bolte
Yt daré un córral milló.

2 Parlamen del 5 Pastó

Are si que estarem frescus
Señor amo Majoral,
Purg aquesta matinada
M' ay quedat sense corral
A la une de la nit
Ha fet la gran tempestat
Dret trons y llams y borraca
Que ha dorat mes de set cuarts
Entre mitch de tans traballs
Feye un ven de tremuntána
Que hasta dintre del corral
Alsavals multos al aire
Veyent aquell temporal
Yo que luego m' hay alsat
Y á fé que sim descuidu
Alli que dava en runat
Perque luego que ay surtit
Per vure aquelle ventada
Hay observat desde fora
Quel curral tot tremulave
Al instan he curragut
A fer surtir lo rremat
Y luego ques tat fora
Cau lo corral tot plegat.
Per lotan doneuvos prese
Per tornar lo apariá
Perg que fora del corral

Lo bestiá no hi pot cadá.

Resposte 5

Axó si que voi nou crech
Lo ven ferte caurel corral
Tú que escañas masal bot
Despres sens lu marramau
Per fin ya me informare
Y si veich ques veritat
Tú no pasis cap cuidado
Que a lego astará a rréglat
Paro sit tróvo en mantide
Not faltará sorrofol
Ya pots remullá las quena
que currará lu vit de bou.

2 Parlamen del 6 Pasto

Deu vos ha jut Majóral
En ben die sen contrem
Fá tan tems que no sam vist
Nose sim coneixereu
Yo soch lu pasto sizé
que a vito ala brufagaña
He vingut pare donarvos
Une nove mol estraña
Ya seveu que fá tres añsh
Que tinc une cabra vornia
Ara per milló arreglau
La pobra se atornat boja
Laltra dia al dematí
Sam va es capá del remat
Am vun pobre garrufé
Mal va dexí tot palat
Yo que agarru lo garrt
Y li pego cop a la teste
Li vay fe caure tal trull
Y ara se a ca dat sege
Ara la pobra bastiole
Nos pot moure del corral
Si vos nom deu un remey
Allis morira defam
Per que yo com soc tan vell
No la puch a cumpañá
Paro sim doneu llesensia
La cabare de matá

Resposta 6

Tots maveniu ab xaringas
Des pres que aveu fet lu mal
A luego correu a mi
Com sifos un manescal
Lo quet manu que ten vagis
Yá que nets un ome bell
No facis criaturezes
Tingas mes en tenimen

2 Parlament del 7 Pasto

Senoramo Majoral
A qui vinch de la montañia
A darvos une nutisia
Que nous agradara gaira
Ala samana pasada
Vingeran 4 señors
A cumprarma dotze cabras
Y sincuanta dos multons
Ells en bonas parauletas
Mels van sustraure afiá
Ara man dut un racádo
Que no mels volan pagá
Yols vay demana lo nom
Van dir queran de falset
Anavan ab sá cázaca
Y duyan un grant barret
Ara veyeu vos mateix
Com o podrem arreglá
Sim bolian crera amí
Los fariam agafá

Resposta 7

Ara si quet conech bé
Quets un cap de carabasa
Mesenbla que perun ruch
Not falta sinó lau barda
Lu que pots marchem juns
A trobar ha questos plagas
Si cas not volan pagá
Fer los comparexe al batlla

2 Parlamen del 8 Pastó

Señor amo Majoral
Ya nos tich pames fulias
Me vau llugá per virets
Y ara mefeu guardá gallinas
De gallinas yó non vull
Par que axo es coza de donas
Ellas las cuidan milló
Per que saven puzá llocas
Mes mastimari ovellas
Que nes remat a serit
Que yls donarie plantas
Quls y fan mol de prufit
Pues si no se estavé a xis
Yo no se com sumanegi
Manarie aguardá llops
A la torre de mon ferri
Per lutan jo vos demanu
Quem barateu de remat
Sino deuma la suldade
Y fins ha qui am arribat.

Resposta 8

Bestan pare mor de deu
Ans nom fasis amfadá
Per que si agafo lo vasto
Vauras com tefay saltá
Tu sempre vuscas ruydu
Mes ya sé com ofaré
Agafare las xurriacas
Y te faré salta al carre

2 Parlament de la Pastora, i fi del vall

Nostramo Majoral
Aqui vingo en lo remat
Am vune ovelle mol mansa
Que yo sempre ay guardat
Tota la mia deveza
Y la mia mallor delicia
Avitando ala montaña
De nostra santa Margarida
Y yá un aygua mol relioza
Y une enmite y abia
Tambe un castell enrrunat
Y un riu que pasa persota
Al detras de la montaña
Une fonteta niá
Que tots los que y van a beura
Fan gana para menjá
Y entre mitch de los plans
També ya masdebenet
Que y van a veura moltas cabras
Y altres moltisims virets
Alli nomolte de instancia
Larmita de san antoni
Ques un sant mol paderos
A quantra el poder del dimóni
Aora yo de pansá
De dexá esta borada
Sols parnára vizitá
Nostra verge del rosario
Avuy selabrem la festa
De nostra patrona a mada
Suplicam a dios del cielo
Per que may nosdezempara

Resposta de la pastora

Qui no pastora tan vella
Quin remat tan acerit
Al mirarma a quexa ovella
Masembla mirandufit
Continuem pastora mia
Aguardar vostre remat
Quen sembla ques mol manset
YI teniu mol ben criat

Diablillo 1 brincajam

Temps ha questich observan

Quem mireu de fit a fit
Tal vegada vos pensau
Que soch algun viñolich.
Com sou tan materials
Nos mireu sino la rova
Per que está un poch emflocada
Yn sembla una coza nova.
Mes encara que no sigi
Sino diable de nom
Puch dirvos alguna coza
Del que posa en ha quet lloc
Alli ya noy truvareu
Ni tavernas ni cafés
Ni una sola gota daigua
Para ha pagarvos la set.
Si pateix una gran fam
Sens poderla remediá
No ya sino foch hatern
Que mai se ha cabará.
Los dimonis da tormenten
Als fadrins y als cazats
Als in creduls y blasfemos
Y als deszonestos malbats.
Y bozaltras jovenets
Ja vos en podeu envorlá
Que encara que hnó ó cregeu
Tambe y tindreu de hana.
Sobre tot las balladoras
Ya vos en podeu riure
Que allá vos faran saltá
Sensa tucá la muzica.
Y vozaltre pastorets
Que veyeu de fer bondat
Que si ay de torna ha pasá
Mupagareu tot plagat
Y així xicuets a ?rte *
Teniu acomte qui sudiu
Que si no la pageu alivern
La pagareu a listiu.

Diable 2 cridan

Diable soc de quet vall
Diable soc y serie
Mes mestimu se diable
Que berbe de questa bila
Aquesta bila ya un costum
Que totas las olles se senten
a fum
Quan yo pasare a capta
Sicas nom feu caritat
Anire a busca la carrabine
Y o segi a fusellats *

A guidal

Despedimen del Ball Quan seacabat lu vall sur lo Majoral y diu

Senores yas ta definido

El vayle
Donarem todos las gracias
Anostra deu omnipoten
Que ell vos dunara salut y
La gloria ha terna a men

6.BIBLIOGRAFIA

- AGRUPACIÓ DE BALLS POPULARS DE LA RIERA, -"Ball de Santa Margarida", *Riera dia a dia*, n.2, segon trimestre de 1997, Ajuntament de la Riera de Gaià, p.9
- "La recuperació de la nostra cultura popular", *Riera dia a dia*, n.3, tercer trimestre de 1997, Ajuntament de la Riera de Gaià, p.11
- "Els Balls Parlats: El Ball de Santa Margarida", *Caramella*, n.3 Juliol-Desembre 2000, Carrutxa / Solc / Tramús.
- AMADES, Joan, *Costumari Català (diferents volums)*, Salvat Editores - Edicions 62, Barcelona, 1982.
- BALL DE DIABLES, -"El Ball de Diables al Baix Gaià", *Riera dia a dia*, n.10, segon trimestre de 1999, Ajuntament de la Riera de Gaià, p.13-14
- BALL DE NANS, -"Ball de Nans", *Riera dia a dia*, n.11, tercer trimestre de 1999, Ajuntament de la Riera de Gaià, p.9
- BARGALLÒ, Josep i GRAS, Rosalia, *-La Festa Major de Torredembarra a la segona meitat del segle XIX*, Centre d'Estudis Sinibald de Mas (monografies 3), Torredembarra, 1988
- BOVÉ, Francesc de P., *-El Penedès, Folklore dels Balls, Danses i Comparses Populars*, Impremta Ramon, El Vendrell, 1926
- COLLA GEGANTERA "ELS MANOTES", -"El Bertran un gegant per al poble". *Riera dia a dia*, n.6, segon trimestre de 1999, Ajuntament de la Riera de Gaià, p.7
- ESCOLA DE GRALLERS DE SITGES, *-Quadern n.3. Cercolets, pastorets i altres...*, sitges, Festa Major 1982.
- GARRIGA, Enric, -"Ball de Santa Margarida (la Riera de Gaià): text, representació, a Els Balls Parlats a la Catalunya Nova. Teatre Popular Català. Edicions El Mèdol (Col·lecció l'Agulla, 11), Tarragona 1992.
- "La ressurecció de Santa Margarida", *Anbara. Agrupació de Balls Populars de Torredembarra*. N.2, Torredembarra, 1998, p.23-25
- INSENER, Antoni, *-El Penedès, Balls, Danses i Comparses*. Quaderns d'Aportació Cultural, Ajuntament de Vilafranca, Festa Major, 1982.
- MIRALLES, Eloi, *-El Ball de Pastorets: Bucòlica tendresa a redós de la festa*. Quaderns de la Festa Major, Tarragona, Santa tecla 1994.
- RAFÍ, Jaume, *-Apunts històrics de la Riera de Gaià*, Comissió de Festes del 175 aniversari de Santa Creu, La Riera de Gaià, 1985.
- RAMON, Ricard, RIUS, Jordi, i SANZ, Pere, -"Els Balls Parlats a la Riera de Gaià" *Riera dia a dia*, n.1, primer trimestre de 1997, Ajuntament de la Riera de Gaià, p.7

-RIUS, Jordi, *-La Riera, plaça de nou. Crònica castellera d'un petit poble del Baix Gaià*, Colla Geganterera "Els Manotes", La Riera de Gaià, 1998.

-VIOLANT I SIMORRA, Ramon, *-Etnografia de Reus i la seva Comarca. El Camp, la Conca de Barberà, el Priorat*, Altafulla, Barcelona, 1990.